

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนก วงศ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

กนกศักดิ์ แก้วเทพ และ สมเกียรติ วันทะนะ บรรณาธิการ. จากเศรษฐศาสตร์การเมือง ถึงสังคมไทย. กรุงเทพฯ, 2524.

กลาโหม, กระทรวง. ประวัติย่อขององค์การทอผ้ากระทรวงกลาโหม และคำอธิบาย กรรมวิธีผลิตผ้าโดยสังเขป. ม.ป.ป.

กุสุมาลย์ รัชตะนันท์ สัญฉวี สายบัว และดิรพร บุณนาค แปล. สหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงในประเทศไทย . จาก “Thailand and the United States: Development , Security , and Foreign Aid” by Robert J. Muscat. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

กุหลาบ สายประดิษฐ์. อดีตที่เป็นบทเรียน. กรุงเทพฯ: กลุ่มแสงเทียน, 2522.

เกษียณ เตชะพีระ. วิกฤตอุดมการณ์สังคมนิยมในหมู่นักศึกษาปัญญาชนไทย . ว.เศรษฐศาสตร์การเมือง 3,3 (มกราคม 2527).

แก้สัญญา. บ้านเมือง (12 มิถุนายน 2517)

โกวิท กังสนันท์ วิเคราะห์ผลกระทบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของ ไทยตั้งแต่ 2504 ถึงปัจจุบัน : มองจากทัศนะพิเคราะห์วิจารณ์. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ใกล้เคียง, ฝ่าย กองแรงงานสัมพันธ์. เพิ่มเอกสารราชการ(ลับ) โรงงานธนบุรีทอผ้าลูก ไม้ จำกัด

____. เพิ่มเอกสารราชการ(ลับ) โรงงานล็กที่เทกซ์ไทล์

____. เพิ่มเอกสารราชการ(ลับ) โรงงานสแตนดาร์ดคาร์เมนต์

____. เพิ่มเอกสารราชการ(ลับ) โรงงานฮาร่า

ข่าวพาณิชย์ (12 ตุลาคม 2519)

ข่าวพาณิชย์ (15 ตุลาคม 2519)

ข่าวไทยนิกร (27 สิงหาคม 2522)

คณิงนิตย์ ตั้งใจตรง. ความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของขบวนการนักศึกษาไทย ระหว่างพ.ศ. 2516-2519 : ศึกษากรณีศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

คำแรง. บ้านเมือง (20 มิถุนายน 2517)

เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, บริษัท. การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย. กรุงเทพฯ. ม.ป.ป.

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. ก/ป1/2518/14 (ปีก1) การพิจารณากฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์ และการตราพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัย.

___ ก/ป1/2518/14 (ปีก2) การพิจารณากฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์ และการตราพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัย.

___ ก/ป1/2518/14 (ปีก3) การพิจารณากฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์ และการตราพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัย.

___ ก/ป2/2504/บ.7 บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม.

___ ก/ป2/2519/9 (ปีก1) การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519.

___ ก/ป2/2519/9 (ปีก2) การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519.

___ ก/ป2/2519/9 (ปีก3) การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519.

___ ก/ป2/2519/28 (ปีก1) บทบาททางการเมืองของสถานีวิทยุยานเกราะ และชมรมวิทยุเสรี.

___ ก/ป2/2519/28 (ปีก2) บทบาททางการเมืองของสถานีวิทยุยานเกราะ และชมรมวิทยุเสรี.

___ ก/ป6/2511/15 การส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ.

___ ก/ป6/2511/20 ปัญหาแรงงาน.

___ ก/ป6/2515/2 การคุ้มครองแรงงาน.

- ___ ก/ป6/2517/13 (ปีก1) ข้อพิพาทแรงงานและปัญหาการนัดหยุดงาน.
- ___ ก/ป6/2517/13 (ปีก2) ข้อพิพาทแรงงานและปัญหาการนัดหยุดงาน.
- ___ ก/ป6/2517/13 (ปีก3) ข้อพิพาทแรงงานและปัญหาการนัดหยุดงาน (3 มกราคม - 27 ธันวาคม 2517).
- ___ ก/ป6/2517/13 (ปีก6) ข้อพิพาทแรงงานและปัญหาการนัดหยุดงาน.
- ___ ก/ป6/2517/14 ปัญหาเศรษฐกิจ.
- ___ ก/ป6/2517/17 (ปีก1) การขาดแคลนข้าว.
- ___ ก/ป6/2517/17 (ปีก2) การขาดแคลนข้าว.
- ___ ก/ป6/2517/17 (ปีก3) การขาดแคลนข้าว.
- ___ ก/ป6/2517/17 (ปีก7) การขาดแคลนข้าว สิ้นค้าราคาแพง และการกักตุนสินค้า.
- ___ ก/ป6/2517/17 (ปีก8) การขาดแคลนข้าว สิ้นค้าราคาแพง และการกักตุนสินค้า.
- ___ ก/ป6/2518/16 (ปีก1) ปัญหาแรงงาน.
- ___ ก/ป6/2518/16 (ปีก2) ปัญหาแรงงาน.
- ___ ก/ป6/2518/18 (ปีก1) ปัญหาแรงงาน : การประท้วงหยุดงานของพนักงานโรงแรมดุสิตธานี และโรงงานสแตนดาร์ดการ์เมนต์.
- ___ ก/ป6/2518/18 (ปีก2) ปัญหาแรงงาน : การประท้วงหยุดงานของพนักงานโรงแรมดุสิตธานี และโรงงานสแตนดาร์ดการ์เมนต์.
- ___ ก/ป6/2519/18 (ปีก3) ปัญหาแรงงาน : การประท้วงหยุดงานของพนักงานโรงแรมดุสิตธานี และโรงแรมสแตนดาร์ดการ์เมนต์.
- ___ ก/ป6/2518/18 (ปีก4) ปัญหาแรงงาน : การประท้วงหยุดงานของพนักงานโรงแรมดุสิตธานี และโรงงานสแตนดาร์ดการ์เมนต์.
- ___ ก/ป6/2519/23 การประท้วงของพนักงานฮารา.
- ___ ก/ป6/2519/24 “ลัทธิเทกซ์”
- ___ ก/ป7/2503/มท. 1.2 โครงการพัฒนาการท่องเที่ยว.
- ___ ก/ป7/2503/สร. 7.2 โครงการพัฒนาการเศรษฐกิจ.
- ___ ก/ป7/2506/มท. 6.5 กรรมกรและผู้ใช้แรงงาน.
- ___ ก/ป7/2506/ส. 22.1 อุตสาหกรรมทอผ้าในประเทศ.

- ___ ก/ป7/2508/บ 12 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.
- ___ ก/ป7/2508/บ 12 (ปีก1) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.
- ___ ก/ป7/2508/บ 12 (ปีก2) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.
- ___ ก/ป7/2508/มท. 7.2 กรมแรงงาน-บริการจัดหางาน.
- ___ ก/ป7/2508/มท. 7.2 (ปีก2) กรมแรงงาน-บริการจัดหางาน.
- ___ ก/ป7/2508/ส 13 สมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอแห่งประเทศไทย.
- ___ ก/ป7/2508/อก 5 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- ___ ก/ป7/2509/มท. 12.1 กรมแรงงาน-ทั่วไป.
- ___ ก/ป7/2509/มท. 12.2 การคุ้มครองแรงงาน.
- ___ ก/ป7/2509/มท. 12.2 (ปีก1) การคุ้มครองแรงงาน.
- ___ ก/ป7/2509/มท. 12.2 (ปีก2) การคุ้มครองแรงงาน.
- ___ ก/ป7/2510/14 ปัญหาแรงงาน.
- ___ ก/ป7/2510/50 สรุปข่าวสำคัญในรอบปี 2510.
- ___ ก/ป7/2515/13 นิสิตนักศึกษา.
- ___ ก/ป7/2516/8 (ปีก3) ปัญหาแรงงาน กรณีสแตนดาร์ดการ์เมนท์.
- ___ ก/ป7/2516/9 นักศึกษาและกลุ่มพลังต่างๆ.
- ___ ก/ป7/2516/10 (ปีก2) นักศึกษาและกลุ่มพลัง : การประท้วงเรื่องต่างๆ.
- ___ ก/ป7/2516/15 นักศึกษาและกลุ่มพลังต่างๆ : โครงการเผยแพร่ประชาธิปไตย.
- ___ ก/ป7/2517/15 (ปีก1) นักศึกษาและกลุ่มพลังต่างๆ.
- ___ ก/ป7/2517/15 (ปีก2) นักศึกษาและกลุ่มพลังต่างๆ.
- ___ ก/ป7/2518/1 (ปีก2) รัฐบาลกับเหตุการณ์วุ่นวายภายในประเทศ.
- ___ ก/ป7/2518/7 (ปีก3) รัฐบาลกับเหตุการณ์วุ่นวายภายในประเทศ.
- ___ ก/ป7/2518/20 นักศึกษาและกลุ่มพลัง.
- ___ ก/ป7/2518/20 (ปีก1) นักศึกษาและกลุ่มพลัง.
- ___ ก/ป7/2518/23 นักศึกษาและกลุ่มพลัง:การปลุกระดมมวลชน.
- ___ ก/ป7/2518/24 นักศึกษาและกลุ่มพลัง:การสัมมนาเรื่องประชาธิปไตยเพื่อประชาชนที่
อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่.

- ___ ก/ป7/2518/26 ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ___ ก/ป7/2519/1 การกลับเข้าประเทศของถนนอมและการต่อต้าน กรณีแขวนคอ 2 ศพ
ที่จังหวัดนครปฐม.
- ___ ก/ป7/2519/2 การกลับเข้าประเทศของประภาสและการต่อต้าน
- ___ ก/ป7/2519/2 (ปีก5) การกลับเข้าประเทศของประภาสและการต่อต้าน.
- ___ ก/ป7/2519/7 (ปีก1) กรณีนักศึกษาและกรรมกรถูกจับกุมในข้อหาคอมมิวนิสต์ที่
ตำบลอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร.
- ___ ก/ป7/2519/7 (ปีก2) กรณีอ้อมน้อย.
- ___ ก/ป7/2519/7 (ปีก3) กรณีอ้อมน้อย.
- ___ ก/ป7/2519/15 (ปีก1) บทบาทของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ___ ก/ป7/2519/15 (ปีก2) บทบาทของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ___ ก/ป7/2519/15 (ปีก3) บทบาทของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ___ ก/ป8/2510/92 บทบาทสตรีในด้านต่างๆ.
- ___ ก/ป8/2511/13 บทบาทนิสิต นักศึกษา.
- ___ ก/ป8/2512/8 บทบาทนิสิต นักศึกษา.
- ___ ก/ป8/2514/6 บทบาทของนิสิตและนักศึกษา.
- ___ ก/ป8/2514/16 (ปีก1) บทบาทนิสิตและนักศึกษา.
- ___ ก/ป8/2519/14 (ปีก1) บทบาทของนักเรียน นิสิต นักศึกษา.
- ___ ก/ป8/2519/14 (ปีก2) บทบาทของนักเรียน นิสิต นักศึกษา.
- ___ ก/ป8/2519/14 (ปีก3) บทบาทของนักเรียน นิสิต นักศึกษา.
- ___ ก/ป8/2519/14 (ปีก5) บทบาทของนักเรียน นิสิต นักศึกษา.
จัดงานวันสตรีสากล, คณะกรรมการ. แรงงานหญิงความจริงในวันนี้. รวมบทความ
สะท้อนภาพชีวิตคนงานหญิงในยุคนิคส์. กรุงเทพฯ: ปิยะชนวัชช์, 2534.
จำรัส ถนนอมมิตร และ ธีรา ยุทธวรรณ. ศรีดาวเรือง มิติใหม่ของกรรมชีพ. โลกหนังสือ.
2,7 (เมษายน 2522).
- จური วิจิตรวาทการ และ นิสดาร์ก เวชยานนท์. แรงงานสตรีไทย : จากอดีตสู่นาคต.
เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “ทิศทางการใหม่ในการส่งเสริม

บทบาทแรงงานสตรี”. ณ สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา วันที่ 9 - 10 เมษายน 2534.

จุไรรัตน์ จันทร์ธารง. ผู้หญิงและครอบครัว. รวมบทความประเด็นเรื่อง “สตรี”. อมรา พงศาพิชญ์ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยสังคม, 2529 : 78-92

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และอศิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. สังคมเศรษฐกิจและการเมืองของทรัพยากรชนบท(การศึกษากรณีหมู่บ้านยากจน). เอกสารหมายเลข 9 ประกอบการสัมมนาเรื่อง นโยบายการพัฒนาประเทศ: แนวทางการศึกษาวิจัย. สถาบันไทยคดีศึกษา ณ ห้องประชุมชั้น 4 ตึกอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 13-15 มิถุนายน 2527.

ชนม์สวัสดิ์ ชมพูนุช. ชีวิตและงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป., 2522.

ชาวไทย (28 มิถุนายน 2517)

ชูศักดิ์ เจริญหงษ์ทอง และบัณฑิต ธรรมตรีรัตน์. รายงานรวบรวมการศึกษา เรื่องแรงงานในเขตอุตสาหกรรมอ้อมน้อย-อ้อมใหญ่. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป., 2534.

เดลินิวส์ (29 พฤษภาคม 2518)

เดลินิวส์ (2 มิถุนายน 2518)

เดลินิวส์ (3 มิถุนายน 2518)

เดลินิวส์ (5 มิถุนายน 2518)

เดลินิวส์ (2 เมษายน 2519)

เดลินิวส์ (9 ตุลาคม 2519)

เดลินิวส์ (1 กุมภาพันธ์ 2502)

เดลินิวส์ (29 มกราคม 2508)

เดลินิวส์ (30 มกราคม 2508)

เดลินิวส์ (1 กุมภาพันธ์ 2508)

เดลินิวส์ (18 ตุลาคม 2515)

เดลินิวส์ (4 มิถุนายน 2517)

เดลินิวส์ (5 มิถุนายน 2517)

เคลินิวส์ (15 มิถุนายน 2517)

เคลินิวส์ (30 พฤษภาคม 2518)

เคลินิวส์ (31 พฤษภาคม 2518)

เคลินิวส์ (1 มิถุนายน 2518)

เคลินิวส์ (4 มิถุนายน 2518)

เคลินิวส์ (6 มิถุนายน 2518)

เคลินิวส์ (7 มิถุนายน 2518)

เคลินิวส์ (8 มิถุนายน 2518)

เคลินิวส์ (15 มีนาคม 2519)

เคลินิวส์ (1 เมษายน 2519)

เคลินิวส์ (2 เมษายน 2519)

เคลินิวส์ (31 พฤษภาคม 2519)

เคลินิวส์ (3 มิถุนายน 2519)

เดินขบวน. บ้านเมือง (10 มิถุนายน 2517)

ถมรัตน์ ศรีวรรณท์ . สถานการณ์อุตสาหกรรมผ้าถัก. ฝ้ายและสิ่งทอ 15 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2526) : 8 - 17

ทำเนียบนายกรัฐมนตรี, สำนัก. ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีระยะ 3 ปีแห่งการบริหารของคณะรัฐมนตรี 10 กุมภาพันธ์ 2502 ถึง 9 กุมภาพันธ์ 2505. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2505.

ไทยรัฐ (30 สิงหาคม 2516)

ไทยรัฐ (2 กันยายน 2516)

ไทยรัฐ (7 กันยายน 2516)

ไทยรัฐ (9 กันยายน 2516)

ไทยรัฐ (2 มิถุนายน 2517)

ไทยรัฐ (9 มิถุนายน 2517)

ไทยรัฐ (10 มิถุนายน 2517)

ไทยรัฐ (11 มิถุนายน 2517)

ไทยรัฐ (13 มิถุนายน 2517)

ไทยรัฐ (4 มิถุนายน 2518)

ไทยรัฐ (7 มิถุนายน 2518)

ไทยรัฐ (10 มิถุนายน 2518)

ไทยรัฐ (31 พฤษภาคม 2519)

ไทยรัฐ (19 มิถุนายน 2519)

ไทยใหม่ (9 พฤษภาคม 2482)

ธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม, สำนักงาน. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. รายงานประจำปี
งบประมาณ 2513.

นภาพร โกศลวัฒน์. สภาพการทำงานของสตรีและเด็กในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าใน
เขตนครหลวงกรุงเทพธนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร
มหาบัณฑิต ทางรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2515.

นภัส กอร์ดอน พรประภา สินธุนาวา และสุชีลา ดันชัยนันท์. ฐานะและบทบาทของ
หญิงที่หาเลี้ยงครอบครัวและภูมิหลังในชนบท. โครงการสตรีศึกษา
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ, 2535.

นักเรียนไทยในญี่ปุ่น ในพระบรมราชูปถัมภ์, สมาคม. หนังสือประจำปีสมาคมฯ .
กรุงเทพฯ , 2519.

นิคม จันทรวิฑูร. แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง
ประเทศไทย, 2515.

บ้านเมือง (25 ตุลาคม 2515)

บ้านเมือง (19 กรกฎาคม 2516)

บ้านเมือง (4 สิงหาคม 2516)

บ้านเมือง (6 สิงหาคม 2516)

บ้านเมือง (11 สิงหาคม 2516)

บ้านเมือง (31 สิงหาคม 2516)

บ้านเมือง (6 มิถุนายน 2517)

บ้านเมือง (13 มิถุนายน 2517).

บ้านเมือง (14 มิถุนายน 2517).

บ้านเมือง (15 มิถุนายน 2517).

บ้านเมือง (14 มีนาคม 2519)

บุญชนะ อัดถากร. พัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
ฉบับที่ 1 (2504-2509) และสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
ฉบับที่ 2 (2510-2514) อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายจรูญ เกษรา
กุล ณ เมรุวัดเทพศิริน ทราวาส 3 กรกฎาคม 2510.

ประชาชาติ (1 มีนาคม 2519)

ประชาชาติ (2 เมษายน 2519)

ประชาชาติ (6 เมษายน 2519)

ประชาชาติ (23 เมษายน 2519)

ประชาชาติ (7 พฤษภาคม 2519)

ประชาชาติ (18 พฤษภาคม 2519)

ประชาชาติ (19 พฤษภาคม 2519)

ประชาชาติ (14 มิถุนายน 2519)

ประชาชาติ (28 สิงหาคม 2159)

ประชาธิปไตย (1 เมษายน 2519)

ประชาธิปไตย (2 เมษายน 2519)

ประชาธิปไตย (3 เมษายน 2519)

ประชาธิปไตย (6 เมษายน 2519)

ประชาธิปไตย (9 เมษายน 2519)

ประชาธิปไตย (15 เมษายน 2519)

ประชาธิปไตย (3 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (5 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (10 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (11 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (14 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (16 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (21 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (25 พฤษภาคม 2519)

ประชาธิปไตย (2 มิถุนายน 2519)

ประชาธิปไตย (3 มิถุนายน 2519)

ประชาธิปไตย (5 มิถุนายน 2519)

ประชาธิปไตย (25 มิถุนายน 2519)

ประชาธิปไตย (11 กรกฎาคม 2519)

ประชาธิปไตย (15 กันยายน 2519)

ประภัสสร เสวิกุล. ลอดลายมังกร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2534.

ปิยะวรรณ ยูนิมิ. การกำหนดนโยบายการจัดสรรโควตาการส่งออกสิ่งค้าสิ่งทอไทยไปยังตลาดข้อตกลง ระหว่างปี 2522-2532. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ผานิต รวมศิลป์ . นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตั้งแต่ พ.ศ. 2481 ถึง พ.ศ. 2487. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2521.

พ.เนตรรังสี (นามแฝง). เด็กบ้านสวน. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2512.

พันศักดิ์ วิญญรัตน์ . การถอนทหารสหรัฐออกจากไทย. จุลสารชุดเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน. แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ, 2512.

พะเยี๋ย สุทธิจรรย์. การปรับตัวของพนักงานหญิงที่มีต่องานอุตสาหกรรม ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพนักงานที่อาศัยอยู่ในหอพักของบริษัท และพนักงานที่อาศัยอยู่นอกบริเวณบริษัท. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ธนาคาร. 22 ปี ธ.ค.ศ. กับงานพัฒนาการเกษตร,
2533.

มท. 5.3.5/35 เรื่อง จังหวัดนนทบุรีขอแก้ระเบียบการจ่ายข้าว

มโนสำนึก. ผู้จัดการรายวัน (5 ตุลาคม 2536)

ย่อนรอย. ผู้จัดการรายวัน (10 กุมภาพันธ์ 2536)

ราชกิจจานุเบกษา(ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 56 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2482

___ เล่มที่ 75 ตอนที่ 84 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2501

___ เล่มที่ 75 ตอนที่ 87 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2501

รายงานธนาคารกรุงไทย ภาวะเศรษฐกิจในปี 2517. บ้านเมือง (17 เมษายน 2517)

รายละเอียดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและการคุ้มครองแรงงาน. บ้านเมือง(16มิถุนายน 2517)

แรงงาน, กรม. ข้อมูลด้านแรงงาน. เอกสารทางวิชาการฉบับที่ รง. 99/2518 ฝ่ายสถิติ
แรงงาน กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, 2518.

___ รายงานการศึกษาวิจัย สภาพการทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอในพระนครและชน
บุรี. กรุงเทพฯ, 2513.

___ วิวัฒนาการนโยบายแรงงานไทย พ.ศ. 2475-2530. กรุงเทพฯ, 2530.

ลิขิต ธีระเวคิน วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

ลูกจ้าง. บ้านเมือง (4 มิถุนายน 2517)

ลูกจ้าง. บ้านเมือง (6 มิถุนายน 2517)

ลูกจ้าง. บ้านเมือง (11 มิถุนายน 2517)

วรวิทย์ เจริญเลิศ, วรรรณา อัสวสุโชติ และสุรพล ชรรรมรัมย์ดี. วิกฤติการณ์รัฐวิสาหกิจ
ไทยในปัจจุบัน. กลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2528

วรรริกา ตันติรัตน์ไพศาล. กระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์
ชนะรัชต์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

- วรรณิ อรุณศรีมีโชติ. การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการบริษัทอุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศไทยระหว่างบริษัทที่เป็นของไทยกับบริษัทที่มีคนต่างชาติเข้าร่วมลงทุน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพาณิชยศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาพาณิชยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- วิทยากร เชียงกุล บรรณาธิการ. ขบวนการนักศึกษาไทยจาก 2475 ถึง 14 ตุลาคม 2516. พิมพ์ครั้งที่สอง. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2536.
- ศักดิ์นา ฉัตรกุล ณ ออยุธยา. รัฐ และอุดมการณ์ในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2500-2506). วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- ศิริกุล จงชนสารสมบัติ กฤษณ์สัมพันธ์ เมนะสุด และสุขุม ตริจิตร์วัฒนากุล. รายงานการศึกษาเรื่อง อุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศไทย. หน่วยวิจัยอุตสาหกรรมส่วนวิจัยธุรกิจ ฝ่ายวิจัยและวางแผน บรรษัทเงินทุนแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ, 2529.
- ศรีสมร ตรังคะลักชี. การวิเคราะห์ทางการเงินของอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพาณิชยศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการธนาคารและการเงิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สมชาย กรุสวนสมบัติ และคณะ. สามทศวรรษแห่งการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ธนาคารทหารไทยจำกัด, ม.ป.ป.
- สมบัติ โลหะศรี. การศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งโรงงานผลิตอะไหล่เครื่องทอผ้าในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สังศิต พิริยะรังสรรค์. ประวัติการต่อสู้ของกรรมกรไทย. โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2529.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลเชิงวิเคราะห์จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหมู่บ้านในประเทศไทย พ.ศ.2510-2516, 2517.
- _____. รายงานสำมะโนอุตสาหกรรมพ.ศ.2507 บรรพ 3.
- _____. รายงานสำมะโนอุตสาหกรรมพ.ศ.2512 บรรพ 3.

..... รายงานสำมะโนอุตสาหกรรมพ.ศ.2514 บรรพ 3.

..... สมุดสถิติรายปีประเทศไทยบรรพ 28 พ.ศ.2510-2512.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักงาน . รายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจในรอบปี 2511 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ, 2512

สยามรัฐ (15 มิถุนายน 2517)

สยามรัฐ (10 มิถุนายน 2518)

สยามรัฐ (31 มีนาคม 2519)

สยามรัฐ (25 พฤษภาคม 2519)

สะอาด หงษ์ยนต์. การอุตสาหกรรมของประเทศไทย. รายงานเสนอวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2502

สารเสรี. 3 มีนาคม 2499

สุวดี ชนประสิทธิ์พัฒนา. สถานภาพทางสังคมของสตรีไทยในสมัยปฏิรูปประเทศ. เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม, 2535

เสถียร วิชัยลักษณ์. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 19 พ.ศ. 2501 พร้อมด้วยประกาศคำสั่งและแถลงการณ์กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ: นิติเวชช์, 2501.

เสาวลักษณ์ ชายทวีป. บทบาทผู้นำแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมสิ่งทอ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิอารมณ์ พงศ์พงัน, 2534.

แสงสานต์ (นามแฝง) “สภาพน้ำโดม กองหน้าขบวนการนักศึกษา ก่อน 14 ตุลาคมฯ” ปาจารย์สาร 12, 2 (มีนาคม-เมษายน 2528).

ไสว งามนนท์. การบริหารค่าจ้าง และเงินเดือนของอุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพาณิชยศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพาณิชยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

หญิงไทย (9 ตุลาคม 2475)

อวบ สาณะเสน. ผ้าพื้นเมืองของไทย. วารสารธรรมศาสตร์. 3,1 (มิถุนายน - ตุลาคม 2516)

อัญชลี สุสายัณห์. ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่ และผลกระทบต่อสังคมไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

อัมพร เจียนนิลศิริ. ลักษณะแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของเยาวชนในเขตชนบทไทย. วิทยานิพนธ์สาขาสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. สตรีไทยในสลัม: กรณีของตรอกไต้. ไทยคดีศึกษา. รวมบทความทางวิชาการเพื่อแสดงมุขิตาจิต อาจารย์พันเอกหญิง คุณนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2533.

อภิญา เพ็องฟูสกุล. บทบาทบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย : วิเคราะห์กรณีอุตสาหกรรมสิ่งทอ. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์ .โลกทัศน์อีสาน. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532.

อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. “บทบาทราชการ: ขวาทไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน” เศรษฐศาสตร์การเมือง. 6,3 (4 ตุลาคม 2531).

อุตสาหกรรมสิ่งทอไทย, สมาคม. รายงานประจำปี 2531-2532. กรุงเทพฯ, 2532.

อุไร เพิ่มพูล. ปัญหาการผลิตและการตลาดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอใยประดิษฐ์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพาณิชยศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

เอี่ยมพร วงศาโรจน์. การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

ภาษาอังกฤษ

Akira Suehiro. Capital Accumulation in Thailand, 1855-1985. Tokyo : Yuuki Kikaku Co.Ltd. 1989.

David Morell and Chai-anan Samudavanija, Political Conflict in Thailand: reform, reaction, revolution. Cambridge, Mass: Oelgeschlager, Gunn & Hain, 1981.

Kanchada Poonpanich. The Making of Third World Workers : A Cultural analysis of the Labour Movement in Thailand 1920s-1950s. Dissertation zur Erlangung des Grades eines. Doctors der Sozialwissenschaften. Universitat Bielefel, 1989.

Kenneth Perry Landon, Siam in Transition. Greenwood Press, 1986.

Steven Piker “ Changing Child Rearing Practics in Central Thailand” .
Contributions to Asian Studies. vol. III

Sungsidh Piriyarangsan. The Formation of A Workers-Strategic Group: An Analysis of the Labour Movement in Thailand (1958-1976). Dissertation zur Erlangung des Grades eines. Doctors der Sozialwissen Schaften Universitat Bielefeld, 1989.

Verginia Thompson . Labor Problem in Southeast Asia . Pacific Institute. N.Y. 1947.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติกำหนดวิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน พ.ศ. 2508

เมื่อต้นปี 2508 ได้มีการนัดหยุดงานเกิดขึ้นติด ๆ กันหลายครั้ง โดยลูกจ้างและนายจ้างไม่ได้เจรจาหรือกันก่อน อันที่จริงการจ้างงานย่อมจะมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นบ้างแต่ถ้าทั้งสองฝ่ายพยายามเจรจาทันทีก่อน ก็อาจจะไม่ถึงกับต้องนัดหยุดงานก็ได้ การนัดหยุดงานหรือการปิดงานงัดจ้าง เป็นวิธีสุดท้ายเมื่อหาทางตกลงกันไม่ได้เท่านั้น

ประเทศไทยในปัจจุบันนี้แม้การจ้างงานจะได้ขยายตัวมากขึ้น แต่ยังไม่มีความหมายกำหนดแนวปฏิบัติไว้ กระทรวงมหาดไทยซึ่งเห็นความจำเป็นที่ต้องมีมาตรการอันเหมาะสมในการระงับข้อพิพาทแรงงานได้เสนอให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการนี้ ในที่สุดจึงมีพระราชบัญญัติกำหนดวิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน 2508 ขึ้น

วิธีการระงับข้อพิพาทแรงงานตามกฎหมายนี้ มีเป็นลำดับดังนี้

ขั้นแรก เมื่อนายจ้างหรือลูกจ้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสงค์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องค่าจ้าง สวัสดิการ หรือประโยชน์อื่นใดอันเกี่ยวกับการจ้างหรือการทำงาน จะต้องทำข้อเรียกร้องเป็นหนังสือโดยระบุชื่อผู้แทนในการเจรจาแล้วยื่นต่ออีกฝ่ายหนึ่ง นายจ้างอาจปิดประกาศข้อเรียกร้องนั้นแทนการยื่นต่อลูกจ้างก็ได้ เมื่อได้รับข้อเรียกร้องแล้วฝ่ายรับข้อเรียกร้องต้องแจ้งชื่อผู้แทนในการเจรจาภายใน 7 วันให้ฝ่ายเรียกร้องทราบ

เมื่อได้รับแจ้งชื่อผู้แทนในการเจรจาแล้ว ฝ่ายเรียกร้องต้องยื่นคำร้องภายใน 3 วัน ขอให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานจัดให้ผู้แทนในการเจรจาทั้งสองฝ่ายพบเพื่อเจรจาดต่อกัน พนักงานประนอมข้อพิพาทจะนัดภายใน 3 วันให้ผู้แทนในการเจรจาทหาทางตกลงกัน

ขั้นที่สอง เมื่อเจรจากันแล้วเป็นเวลา 5 วัน ไม่อาจทำความตกลงกันได้ ให้ผู้แทนในการเจรจาของฝ่ายเรียกร้องเสนอข้อเรียกร้องภายใน 3 วัน ต่อเจ้าพนักงานประνομข้อพิพาทแรงงาน พนักงานประνομข้อพิพาทแรงงาน จะเริ่มไต่ถามภายใน 5 วัน หากทางให้ตกลงกัน

ขั้นที่สาม เมื่อได้เสนอข้อพิพาทแรงงานต่อพนักงานประνομข้อพิพาทแรงงานไม่น้อยกว่า 15 วัน และยังไม่ครบ 30 วันนับแต่พนักงานประνομข้อพิพาทแรงงานเรียกไปไต่ถาม แต่ยังไม่ตกลงกันได้ ผู้แทนในการเจรจาอาจทำความตกลงแต่งตั้งผู้ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานได้ เมื่อแต่งตั้งแล้วผู้ชี้ขาดต้องชี้ขาดภายใน 30 วัน และถ้ามีคำชี้ขาดแล้ว ลูกจ้างและนายจ้างจะต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น

ถ้าลูกจ้างและนายจ้างไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามนี้ อาจมีผลให้อีกฝ่ายหนึ่งนัดหยุดงานหรือปิดงานงดจ้างได้ หรืออาจมีผลให้การเรียกร้องที่ดำเนินมาแล้วต้องเสียไปคือเสมือนหนึ่งไม่มีการยื่นข้อเรียกร้องมาแต่แรก

พระราชบัญญัติกำหนดวิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน พ.ศ. 2508

การตั้งผู้แทนในการเจรจา

ผู้แทนในการเจรจาของลูกจ้างจะต้องเป็นลูกจ้างที่ร่วมในการเรียกร้องหรือร่วมในการรับข้อเรียกร้อง ผู้แทนในการเจรจาของนายจ้างซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหลายคนรวมกันต้องเป็นนายจ้างที่ร่วมกันเป็นนายจ้างนั้น ถ้านายจ้างซึ่งเป็นนิติบุคคลจะต้องเป็นผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ผู้แทนในการเจรจามีได้ไม่เกิน 3 คน

ถ้าลูกจ้างซึ่งเป็นฝ่ายรับข้อเรียกร้องมีจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของทั้งหมดจะขอร้องให้พนักงานประνομข้อพิพาทแรงงานจัดการเลือกตั้งผู้แทนในการเจรจาให้ก็ได้

ลูกจ้างนัดหยุดงานหรือนายจ้างปิดงานงดจ้างได้ในกรณีดังนี้

ก. ข้อพิพาทแรงงานตกลงเป็นข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้คือ

1. เมื่อฝ่ายรับข้อเรียกร้องไม่แจ้งชื่อผู้แทนในการเจรจา ไม่ไปเจรจาตามที่พนักงานประνομข้อพิพาทแรงงานนัดไต่ถาม

2. เมื่อทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ หลังจากครบระยะเวลา 30 วัน ไม่สามารถตกลงในการแต่งตั้งผู้ชี้ขาดภายใน 30 วัน

3. เมื่อไม่มีคำชี้ขาดภายใน 30 วัน

ข. เมื่อฝ่ายที่เรียกร้องฝ่าฝืนหรืองดเว้นไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด

ถ้านัดหยุดงานหรือปิดงานงคจ้างโดยไม่มีกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ มีความผิดทางอาญา

ลูกจ้างนัดหยุดงานหรือนายจ้างปิดงานงคจ้างมิได้ในกรณีดังนี้

ก. ลูกจ้าง หรือ นายจ้างซึ่งเป็นผู้เรียกร้องไม่ยื่นข้อเรียกร้องเป็นหนังสือต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ระบุชื่อผู้แทนในการเจรจาพร้อมกับการยื่นข้อเรียกร้อง ไม่ตั้งผู้แทนในการเจรจาให้ถูกต้อง ไม่ไปเจรจาตามที่พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานนัดหรือไกล่เกลี่ย หรือไม่เสนอข้อเรียกร้องต่อพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานเมื่อไม่ตกลงกันได้แล้ว

ข. เมื่อข้อพิพาทแรงงานยังไม่เป็น “ข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้” ดังกล่าวข้างต้น

ค. ถ้าฝ่ายรับข้อเรียกร้องมิได้ฝ่าฝืนหรือมิได้งดเว้นการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของผู้ชี้ขาดพิพาทแรงงาน

ง. ถ้าเป็นลูกจ้าง หรือนายจ้างที่อยู่ในกิจการรถไฟ การท่าเรือ การโทรศัพท์ หรือโทรคมนาคม การผลิต การจำหน่ายพลังงานหรือกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชน การผลิตน้ำมันเชื้อเพลิง ราชการของกระทรวงทบวงกรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น

ถ้ามีประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ห้ามนัดหยุดงานหรือปิดงานงคจ้าง ถ้าหากฝ่าฝืนนัดหยุดงานหรือปิดงานงคจ้าง ตามที่ห้ามนี้แล้วมีความผิดทางอาญา

กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ดำริว่า เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจและผู้ปฏิบัติ จะจัดพิมพ์พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง พร้อมทั้งคำแปลเป็นภาษาอังกฤษและคำอธิบายออกเผยแพร่ต่อไปด้วย

สาระสำคัญของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 19 ให้อำนาจแก่กระทรวงมหาดไทยที่จะกำหนดเรื่องเวลาทำงาน วันหยุดงาน การจ่ายค่าจ้าง ตลอดจนสวัสดิการที่จะจัดให้แก่ลูกจ้าง กระทรวงมหาดไทยจึงมีประกาศกระทรวงมหาดไทยขึ้นหลายฉบับ ซึ่งถือเป็น

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในขณะนี้ แต่ที่สำคัญมี 3 ฉบับเท่านั้น มีสาระสำคัญดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดเวลาทำงาน วันหยุดงานของลูกจ้าง การใช้แรงงานหญิงและเด็ก การจ่ายค่าจ้าง และการจัดให้มีสวัสดิการเพื่อสุขภาพอนามัยของลูกจ้าง

นายจ้างในอุตสาหกรรม หรืองานพาณิชยกรรม ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป จะต้องปฏิบัติคือ

1. หลักฐานเกี่ยวกับการทำงาน จัดให้มีหลักฐานเกี่ยวกับการทำงานซึ่งต้องมีข้อความเกี่ยวกับลูกจ้าง เช่น ชื่อตัวและชื่อสกุล ตำแหน่งหน้าที่ วันเดือนปีที่เข้าทำงาน และออกจากงาน เวลาทำงาน ค่าจ้าง การทำงานล่วงเวลา และวันเดือนปีที่จ่ายค่าจ้าง และค่าล่วงเวลา เป็นต้น

2. ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน จัดให้มีข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานซึ่งต้องมีข้อความเกี่ยวกับเวลาทำงาน เวลาพักผ่อน วันหยุดงานต่างๆ ระเบียบการลาหยุดงาน วินัยของลูกจ้าง และวิธีการร้องทุกข์ เป็นต้น ประกาศโดยเปิดเผยหรือมีไว้ให้ลูกจ้างทราบ

3. เวลาทำงาน งานอุตสาหกรรมไม่เกินสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง งานพาณิชยกรรมไม่เกินสัปดาห์ละ 54 ชั่วโมง ส่วนงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยหรือร่างกายของลูกจ้าง ห้ามมิให้ใช้ลูกจ้างเกินสัปดาห์ละ 42 ชั่วโมง

4. เวลาหยุดพักผ่อน จัดให้ลูกจ้างหยุดพักผ่อนวันละ 1 ชั่วโมง

5. วันหยุดงาน จัดให้ลูกจ้างหยุดงานตามประเพณีนิยมไม่น้อยกว่า 13 วัน โดยรวมวันที่ 1 พฤษภาคมด้วย ลูกจ้างประจำที่รับจ้างติดต่อกันมานานแล้วครบ 1 ปี มีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปี ๑ ละไม่น้อยกว่า 6 วันทำงานปกติ

6. การทำงานล่วงเวลา ถ้าให้ลูกจ้างทำงานเกินเวลาทำงาน ต้องจ่ายค่าล่วงเวลาให้ไม่น้อยกว่า 1.5 เท่าของค่าจ้าง

7. การให้ทำงานในวันหยุด

(1) ถ้าเป็นวันหยุดพักผ่อนประจำปีจะต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้างเสียก่อน

(2) ถ้าให้ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว รายเดือน หรือรายสัปดาห์ ทำงานในวันหยุดงาน ต้องจ่ายค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้อีกไม่น้อยกว่า 1 เท่าของค่าจ้าง ถ้าเป็นลูกจ้างชั่วคราวรายระยะเวลาอย่างอื่น หรือลูกจ้างชั่วคราววัดตามผลงาน ให้จ่ายไม่น้อยกว่า 2 เท่าของค่าจ้าง

8. การลาพักรักษาตัว

(1) ลูกจ้างมีสิทธิหยุดพักรักษาตัวได้ไม่เกินปีละ 30 วันทำงานปกติ โดยนายจ้างอาจให้แสดงใบรับรองของแพทย์ด้วยก็ได้

(2) สำหรับลูกจ้างประจำต้องจ่ายค่าจ้างไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของค่าจ้างในวันทำงานปกติและค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินค่าจ้างที่ได้รับระหว่างหยุดพักรักษาตัว

9.สวัสดิการจัดให้มี

(1) น้ำสะอาดสำหรับดื่ม ห้องน้ำ ส้วม ถ้ามีลูกจ้างทั้งหญิงชาย ต้องจัดห้องสำหรับหญิงไว้โดยเฉพาะ

(2) ปักจี้ในการปฐมพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ต่างๆ

(3) ห้องรักษาพยาบาล หรือสถานพยาบาล พร้อมด้วยพยาบาลและแพทย์ มากน้อยตามจำนวนลูกจ้าง

(4) การตรวจร่างกายลูกจ้างที่ทำงานอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

10. การเลิกจ้าง ถ้าเลิกจ้างลูกจ้างประจำซึ่งได้ค่าจ้างติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 120 วัน ต้องชี้แจงเหตุผลการเลิกจ้างให้ทราบ และต้องจ่ายเงินชดเชยให้เท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 30 วัน เว้นแต่ตกลงจ่ายให้มากกว่าอยู่แล้ว หรือไม่ต้องจ่ายเมื่อลูกจ้างทำความผิดร้ายแรง

นายจ้างในงานอุตสาหกรรม หรืองานพาณิชยกรรมที่ใช้ลูกจ้างหญิง หรือลูกจ้างเด็กตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปจะต้องปฏิบัติคือ

การใช้แรงงานหญิง

(1) ห้ามใช้หญิงทำงานเสี่ยงอันตรายเช่นงานทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่เครื่องกำลังทำงาน งานที่ต้องทำบนนั่งร้าน เป็นต้น

(2) ห้ามใช้หญิงทำงานเกินน้ำหนัก เช่น งานยก แบก หาบ หาม ทูน ลาก หรือเข็นของหนักเกินอัตราน้ำหนักที่กำหนด 30 กิโลกรัมสำหรับของในที่ราบ เป็นต้น

(3) ห้ามใช้หญิงทำงานในบางเวลา คืองานอุตสาหกรรมระหว่าง 22.00 น. ถึง 16.00 น. ในงานพาณิชยกรรมระหว่าง 24.00 น. ถึง 16.00 น.

(4) ห้ามใช้หญิงทำงานในบางสถานที่ ห้ามหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีซึ่งยังไม่ได้สมรสทำงานในสโมสรราตรี สถานเต้นรำ สถานฝึกสอนเต้นรำ สถานชายและเสพสุรา สถานอาบอบนวด โรงแรม

สิทธิของหญิงมีครรภ์ มีสิทธิลาคลอดได้ 30 วัน และหลังคลอดอีก 30 วัน

การใช้แรงงานเด็ก

1. ห้ามเด็กอายุต่ำทำงาน ห้ามรับเด็กต่ำกว่าอายุ 12 ปีทำงาน

2. ห้ามเด็กทำงานบางอย่าง

(1) เด็กอายุตั้งแต่ 12 ปีแต่ไม่ถึง 14 ปี ทำงานได้เฉพาะงานเบา หรืองานที่ใช้บุคคลในครอบครัวทำ

(2) เด็กอายุตั้งแต่ 12 ปีแต่ไม่ถึง 20 ปี ทำงานได้อีกถ้าได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาต

(3) ห้ามเด็กอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 19 ปี ทำงานเสี่ยงอันตราย เช่น งานทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่เครื่องทำงาน งานที่ต้องทำได้ดินหรือใต้น้ำ เป็นต้น

(4) ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ทำงานเสี่ยงอันตราย เช่น งานที่ใช้เครื่องจักร เครื่องยนต์ งานใช้ปืนจันหรืองานใช้เครื่องยกของ งานดับเพลิง งานที่ต้องทำบนนั่งร้าน เป็นต้น

3. ห้ามเด็กทำงานบางวันและบางเวลา ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงานในวันหยุด ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในอุตสาหกรรมระหว่าง 20.00 น. ถึง 16.00 น. ในงานพาณิชยกรรมระหว่าง 22.00 น. ถึง 16.00 น.

4. ห้ามเด็กทำงานเกินกว่าชั่วโมงที่กำหนดให้ ห้ามเด็กอายุ 12 ปีแต่ไม่ถึง 14 ปีทำงานเกินวันละ 6 ชั่วโมง และเด็กอายุ 14 แต่ไม่ถึง 18 ปีทำงานเกินวันละ 8 ชั่วโมง

2. ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องวันหยุดประจำสัปดาห์

นายจ้างในงานอุตสาหกรรมหรืองานพาณิชยกรรมที่ใช้ลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปจะต้องปฏิบัติ คือ จัดให้ลูกจ้างหยุดงานประจำสัปดาห์ๆ ละไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง ติดต่อกัน และอาจให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดประจำสัปดาห์ได้ ถ้าเป็นงานจำเป็นต้องเร่งทำให้แล้วเสร็จภายในเวลาจำกัด งานอันจำเป็นต้องทำเพื่อประโยชน์แก่งานอุตสาหกรรมหรืองานพาณิชยกรรมเป็นครั้งคราวซึ่งไม่เกินปีละ 7 วัน และงานฉุกเฉินนี้ถ้าให้ลูกจ้างหยุดจะเสียหายแก่งาน ถ้าให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดต้องจ่ายค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้ดังนี้ ลูกจ้างรายเดือนหรือรายสัปดาห์ 1 เท่าของค่าจ้างรายชั่วโมง รายระยะเวลาอื่น ๆ และลูกจ้างตามผลงาน 2 เท่าของค่าจ้าง

3. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินทดแทน

นายจ้างในงานอุตสาหกรรมหรืองานพาณิชยกรรมที่ใช้ลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปจะต้องปฏิบัติ คือ แจ้งการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยของลูกจ้างภายใน 10 วันตั้งแต่วันแรกที่ลูกจ้างไม่สามารถทำงานได้ต่อเจ้าหน้าที่ แต่ถ้าลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยถึงตาย ต้องแจ้งโดยเร็วที่สุดแต่ไม่เกิน 7 วันนับแต่วันที่ทราบว่ายตาย

ส่วนลูกจ้างผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยมีสิทธิยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่เพื่อเรียกเงินค่าทดแทนภายใน 90 วัน ถ้าลูกจ้างถึงตาย ผู้อยู่ในความอุปการะของลูกจ้างเป็นผู้ยื่น

เจ้าหน้าที่จะวินิจฉัยให้นายจ้างต้องจ่ายหรือไม่ต้องจ่ายเงินค่าทดแทน ค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ แล้วแต่กรณีแก่ผู้เรียกร้องเงินค่าทดแทน และนายจ้างต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยนั้นแต่มีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยได้

ภาคผนวก ข

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม
เรื่อง การส่งเสริมอุตสาหกรรม

โดยที่รัฐบาลแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีนโยบายแน่วแน่ในอันที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ และสนับสนุนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมทั้งที่มีสัญชาติไทยและต่างชาติให้ประกอบการอุตสาหกรรมโดยเสรี จึงขอประกาศให้ทราบหลักเกณฑ์และวิธีการในการส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยทั่วไปนี้

ประเภทอุตสาหกรรม

1. การลงทุนของคนไทยก็ดี คนต่างชาติดี ในกิจการอุตสาหกรรมโดยทั่วไป กระทำได้โดยเสรี ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนของคนไทยล้วน หรือของคนต่างชาตินล้วน หรือจะประกอบขึ้นเป็นบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนประการใดก็ให้ทำได้ทั้งสิ้น รัฐบาลจะไม่เข้าแทรกแซงในการดำเนินงานปรกติของผู้ประกอบการ และจะไม่ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้หนึ่งผู้ใด แม้แต่องค์การของรัฐเองที่ประกอบกิจการประเภทเดียวกัน หรือประเภทที่คล้ายคลึงกัน

2. กิจการต่อไปนี้เป็นข้อยกเว้นของข้อ 1. คือ

(ก) กิจการที่สงวนไว้สำหรับรัฐ

- 1) การผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์รวมทั้งกระสุนและวัตถุระเบิด นอกจากดอกไม้เพลิง
- 2) การผลิตบุหรี่ยาสูบ
- 3) การรถไฟ
- 4) การท่าเรือ
- 5) การบินพลเรือนภายในประเทศ

(ข) กิจการที่ผู้ประกอบการจะต้องทำสัญญากับรัฐบาล

- 1) การผลิตสุรา เมรัย และ เบียร์
- 2) การขนส่งผู้โดยสาร
- 3) การไฟฟ้า
- 4) การประปา
- 5) การโทรเลข
- 6) การโทรศัพท์
- 7) การสำรวจและการทำเหมืองแร่ และหิน
- 8) การสำรวจ การผลิต และการกลั่นน้ำมันแร่
- 9) การป่าไม้
- 10) การธนาคาร
- 11) การประกันภัย และประกันชีวิต

การส่งเสริม

3. รัฐบาลจะพิจารณาส่งเสริมผู้ประกอบการทั้งผู้มีสัญชาติไทยและต่างชาติดังตามพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ.2497 ประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้งด หรือลดอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรมเมื่อเริ่มประกอบกิจการอุตสาหกรรม หรือเมื่อขยายงานขนาดใหญ่

(ข) ให้งด หรือลดภาษีตามประมวลรัษฎากรภายในระยะเวลาจำกัด

(ค) ให้งด หรือลดอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบที่จำเป็นต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ในระยะเวลาอันจำกัด

(ง) ให้ส่งผลิตภัณฑ์ออกนอกประเทศ ตลอดจนให้งด หรือลดภาษีศุลกากรขาออก ในระยะเวลาจำกัด ตามขนาดของกิจการอุตสาหกรรม

(จ) ให้ความคุ้มครองกิจการอุตสาหกรรมโดยให้ห้ามสินค้าชนิดเดียวกันเข้าประเทศ

(ฉ) ให้นำเงินออกไปนอกประเทศเป็นเงินตราต่างประเทศได้ ในเมื่อเงินนั้นเป็นเงินลงทุน หรือเป็นผลอันเกิดจากเงินลงทุนที่มาจากต่างประเทศ

(ข) ให้ช่างฝีมือ หรือผู้ชำนาญกิจการอุตสาหกรรมเข้าประเทศได้ นอกอัตราควบคุมกำหนดจำนวนคนเข้าเมืองในกรณีที่อัตราควบคุมกำหนดจำนวนคนเข้าเมืองของชาตินั้นเต็มแล้ว

ทั้งนี้ จะได้ให้มีการตกลงกันกับเจ้าของกิจการอุตสาหกรรมขึ้นเป็นหลักฐานตามความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497

4. รัฐบาลจะไม่โอนกิจการอุตสาหกรรมมาเป็นของรัฐเป็นอันขาด

5. กิจการอุตสาหกรรมที่จะได้รับการส่งเสริมดังกล่าวมาแล้วนี้ จะต้องเป็นกิจการอุตสาหกรรมที่มีประกาศพระราชกฤษฎีการะบุประเภทและเงื่อนไขไว้ ขณะนี้ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีการะบุประเภทและเงื่อนไขให้ทราบแล้ว 3 ประเภทคือ

ก. อุตสาหกรรมโลหะ

ข. อุตสาหกรรมน้ำตาล

ค. อุตสาหกรรมกระสอบ

ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดประเภท ขนาด และเงื่อนไขของกิจการอุตสาหกรรมที่จะได้รับการส่งเสริม พ.ศ.2498 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม72 ตอนที่45 วันที่ 21 มิถุนายน 2498)

รัฐบาลจะได้พิจารณาประกาศพระราชกฤษฎีการะบุประเภทอุตสาหกรรม และเงื่อนไขต่อไปนี้ตามลำดับ ผู้ที่ประสงค์จะดำเนินการลงทุน มีโครงการดำเนินการอุตสาหกรรม และเหตุผลที่จะขอให้รัฐบาลดำเนินการให้มีประกาศพระราชกฤษฎีการะบุประเภทอุตสาหกรรมเพื่อที่จะได้รับความช่วยเหลือส่งเสริม รัฐบาลมีความยินดีที่จะรับพิจารณาด้วยดี

6. ผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่ประสงค์จะได้รับความช่วยเหลือส่งเสริมจากรัฐบาลตามที่ได้กล่าวมาในประกาศนี้ ต้องแสดงโครงการและเหตุผลให้เป็นที่พอใจแก่คณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรมว่าจะสามารถผลิตโภคภัณฑ์มีคุณภาพ และราคาอันสมควร และอาจแข่งขันกับโภคภัณฑ์ประเภทเดียวกันของต่างประเทศได้ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรมจะได้กำหนดขึ้นเป็นราย ๆ ไป

การติดต่อสอบถาม

7. ผู้ประสงค์จะลงทุนทั้งสัญชาติไทย และต่างชาติ และผู้สนใจทั่วไป โปรดติดต่อสอบถามได้ที่เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรม ณ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในบริเวณกระทรวงอุตสาหกรรม ถนนพระราม 6 พระนคร

กระทรวงอุตสาหกรรม

ประกาศมา ณ วันที่ 23 ตุลาคม 2498

(ลงนาม) พลโท บ. เทพหัสดินฯ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

บันทึกข้อตกลงระหว่างนายจ้างและกรรมกรหญิงโรงงานฮาร่า

กรมแรงงาน

25 กรกฎาคม 2518

วันนี้เวลา 12.00 น. น.ส.ชอเกียง แซ่ฉั่ว, น.ส.แน่งน้อย เบ็ญจอาชีวะ, น.ส.เอ็ง แซ่เต้, น.ส.มนตร์รัตน์ ภูปัญญาศักดิ์, น.ส.เล้ง แซ่เอียบ, น.ส.ซุ่นไ้ แซ่เฮ้า และ น.ส.ม่วยเกียง แซ่ฉั่ว ตัวแทนพนักงานบริษัท ฮาร่า (ไทยแลนด์) จำกัดแผนกเย็บกางเกง ยีนส์ฝ่ายหนึ่ง กับ นายฤทัย กมลวิศิษฐ์ ตัวแทนนายจ้างบริษัท ฮาร่า (ไทยแลนด์) จำกัด อีกฝ่ายหนึ่ง โดยมีนายป้อมเพชร ศิริวรรณ และน.ส.จินตนา ศิริสุข เป็นที่ปรึกษาลูกจ้าง ทั้งสองฝ่ายได้ทำความตกลงกันเกี่ยวกับสภาพการจ้างต่อเจ้าหน้าที่กรมแรงงานดังนี้

1. นายจ้างตกลงเปลี่ยนสภาพการจ้าง ดังนี้

1.1 นายจ้างจะยุบแผนกกางเกงสากลที่โรงงานอ้อมใหญ่เพื่อมารวมที่โรงงานวัดไผ่เงิน ตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2518 เป็นต้นไป

1.2 นายจ้างจะยุบแผนกยีนส์ที่โรงงานวัดไผ่เงิน เพื่อไปรวมที่โรงงานอ้อมใหญ่ ตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2518

1.3 นายจ้างยินยอมให้ตัวแทนลูกจ้างเข้าตรวจสอบที่โรงงานอ้อมใหญ่ เพื่อเป็นการยืนยันว่า ได้ยุบแผนกกางเกงสากลที่อ้อมใหญ่จริง

2. นายจ้างตกลงว่า จะจ่ายเงินให้แก่พนักงานแผนกกางเกงยีนส์ ซึ่งเปลี่ยนมาเป็นแผนกเย็บกางเกงสากลที่โรงงานวัดไผ่เงินจำนวน 44 คน ในอัตราไม่น้อยกว่าวันละ 30 บาทตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2518 จนกระทั่งถึงวันที่ 26 สิงหาคม 2518 ทั้งนี้ภายในระยะเวลาดังกล่าวนี้ หากพนักงานคนใดมีความสามารถทำงานได้ค่าจ้างมากกว่าวันละ 30 บาท นายจ้างตกลงจะปรับให้ การปรับค่าจ้างให้เป็นวิค ๆ ละ 500 บาทต่อคน ตั้งแต่วันที่พนักงานคนนั้นทำงานได้ค่าจ้างมากกว่าวันละ 80 บาทขึ้นไป เป็นต้นไป ทั้งนี้จำนวนเงิน 500 บาทนี้ ให้ถือเป็นเงินสุทธิหลังหักภาษีแล้ว

3. นายจ้างตกลงว่า นับตั้งแต่วันที่ 26 สิงหาคม 2518 เป็นต้นไป หากลูกจ้างคนใดสามารถทำงานได้มากกว่าวิคละ 500 บาท นายจ้างก็จะจ่ายให้เท่าที่ทำจริง ส่วนลูกจ้างคนใดที่ทำงานได้น้อยกว่าวิคละ 500 บาท นายจ้างก็จะจ่ายให้จำนวนน้อยกว่า 500 บาทนั้น ทั้งนี้จำนวนที่น้อยกว่านั้นต้องไม่ใช่เนื่องมาจากความผิดของนายจ้าง

4. ในระหว่างที่มีการเจรจานี้ นายจ้างรับว่าจะจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้างวันละ 30 บาทต่อวัน จำนวน 5 วัน ให้กับลูกจ้างที่ไม่ได้ทำงาน

5. ในกรณีที่เกิดปัญหาในการตีความข้อตกลงนี้ ทั้งสองฝ่ายยอมเสนอให้เจ้าหน้าที่กรมแรงงานเป็นผู้วินิจฉัย และคำวินิจฉัยถือเป็นที่สุด

6. ทางฝ่ายนายจ้างจะไม่ถือสาเหตุของการที่ลูกจ้างได้เจรจารั้งนี้กลั่นแกล้งไล่ออก ปลดออก ตัวแทนลูกจ้างที่เกี่ยวข้องทุกคน เว้นแต่ลูกจ้างจะกระทำความผิด

7. ข้อตกลงนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้องจึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์โดยย่อ

นักวิชาการ

แฉ ดิลกวิทยรัตน์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักวิชาการด้านแรงงาน ร่วมลงไปให้ความรู้กรรมการตั้งแต่ก่อน 14 ตุลาคม 2516 โดยจัดสัมมนาอบรมให้ความรู้กรรมการในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกับคณาจารย์ในคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนกระทั่งภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 รัฐบาลขอให้ยุติการอบรมเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวอีก เคยทำงานให้กับองค์การกรรมกรสากล (International Labor Organization - ILO) ระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันยังคงมีผลงานด้านการเขียน เป็นวิทยากรการสัมมนาเกี่ยวกับแรงงาน และมีบทบาทสนับสนุนการรักษาสิทธิของกรรมกรอย่างสม่ำเสมอ (สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2538)

ผู้นำนักศึกษาชาย

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ จบการศึกษาจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หนึ่งในแกนนำกลุ่ม “สภาหน้าโดม” ที่สนใจปัญหาสังคมและการเมือง ร่วมช่วยเหลือแก้ไขปัญหากรรมกรมาตั้งแต่ช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แม้ภายหลัง 14 ตุลาคม 2516 สภาหน้าโดมจะยุติบทบาทลง แต่แกนนำผู้นี้ยังคงร่วมกิจกรรมเพื่อมวลชนต่อมา มีความสนใจศึกษาทฤษฎีสังคมนิยมเป็นพิเศษ ผลงานสำคัญที่เขามีส่วนริเริ่มก็คือ การแนะนำให้กรรมกรหญิงโรงงานฮาร่าชายหูนเพื่อเปิดโรงงาน “สามัคคีกรรมกร” ผลิตกางเกงขายาขณะที่ถูกปิดโรงงาน เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว เคยมีประสบการณ์ใช้ชีวิตในป่าช่วงหลัง 6 ตุลาคม 2519 ก่อนจะออกมาศึกษาต่ออีกครั้งจนจบระดับปริญญาเอก ณ สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันนอกจากจะเป็นอาจารย์พิเศษแล้วยังเป็นนักเขียน

ที่มีคอลัมน์ประจำหลายแห่ง มีนามปากกาที่เป็นที่รู้จักกันมานานแล้วคือ “ยุค ศรีอาริยะ” (สัมภาษณ์ 27 พฤษภาคม 2537)

พรชัย วีระณรงค์ จบการศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักกิจกรรม คนหนึ่งในรั้วของทบวงนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2512 เป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่ม “สภาหน้าโดม” กับร่วมกิจกรรมอื่นอีกหลายชุมนุม เคยเป็นเลขาธิการศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ ช่วงปี พ.ศ. 2517 เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปัจจุบันจัดรายการวิทยุ และเป็นคอลัมน์นิสต์ประจำสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2538)

ผู้นำนักศึกษาหญิง

รัชฎาภรณ์ แก้วสนิท จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้วเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรช่วงเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 พอดี ทำกิจกรรมตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาที่เชียงใหม่ แต่ไม่เน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ภายหลังเริ่มสนใจปัญหาผู้หญิง เมื่อจบการศึกษาได้เข้าสอนที่มหาวิทยาลัยมหิดลอยู่ระยะหนึ่ง หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ปัจจุบันเป็นเลขานุการรัฐมนตรี (สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2538)

ประพิมพ์พรรณ สูดชูเกียรติ อดีตนักกิจกรรมจากองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เริ่มสนใจเหตุการณ์บ้านเมืองเมื่อมาเข้าทำงานกับองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปีพ.ศ.2516 ต้องเข้าป่าในช่วงหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ปัจจุบันทำงานด้านบริการมวลชนโดยเป็นผู้จัดการฝ่ายขายของห้างสรรพสินค้าแห่งใหญ่ในย่านบางโพ (สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2538)

สุชีลา ตันชัยนันท์ จบการศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หนึ่งในสมาชิกกลุ่มผู้หญิงธรรมศาสตร์ เริ่มสนใจเหตุการณ์บ้านเมืองเมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2516 เนื่องจากพี่ ๆ ที่โรงเรียนเก่าชวนเข้ากลุ่ม อีกทั้งบรรยากาศ

เอื้ออำนวย ในช่วงแรกสนใจปัญหาชาวนาถึงขนาดจะลาออกไปอยู่กับชาวนา ต่อมาจึงเริ่มสนใจเรื่องสิทธิสตรี ได้ร่วมรณรงค์คัดค้านการประกวดนางงามในช่วงปี พ.ศ. 2516-2518 ถูกจับเข้าคุกเนื่องจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสำนักงานบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2538)

วนิดา ตันติวิทยาพิทักษ์ จบการศึกษาจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนใจเหตุการณ์ทางการเมืองนับแต่เรียนระดับมัธยมศึกษา เมื่อเข้ามหาวิทยาลัยในปีพ.ศ. 2517 ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก่อนจะย้ายไปร่วมกับศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ งานที่ทำเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือกรรมกร คนยากจน แล้วแต่ใครจะมาขอความช่วยเหลือ งานที่เข้าร่วมจนทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักคือ การลงไปให้คำปรึกษากรรมกรหญิงโรงงานฮาร่า จนถูกจับร่วมกับกรรมกรในครั้งนั้น แต่ได้รับการประกันตัวออกมาก่อนเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จึงได้อพยพสวนทางกับแรงงานภาคเกษตรเข้าสู่ป่าเช่นเดียวกับปัญญาชนรุ่นเดียวกันอีกหลายคน ปัจจุบันยังคงทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความยากจนของประชาชนอยู่ (สัมภาษณ์ 11 มีนาคม 2538)

ผู้นำกรรมกรชาย

เทอดภูมิ ใจดี เกิดพ.ศ. 2487 ที่อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ในครอบครัวชาวนา พ่อเป็นผู้ใหญ่บ้าน เข้ากรุงเทพ ฯ เมื่อจบชั้นประถมศึกษา ชอบอ่านชีวประวัติคนดัง มีความประทับใจโฮจิมินห์มาตั้งแต่เด็ก และเนื่องจากในเขตจังหวัดบ้านเกิดได้รับความคิดจากนักการเมืองในแนวสังคมนิยม เคยพบเห็นผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่เด็ก มีส่วนทำให้เลื่อมใสระบอบสังคมนิยมอยู่มาก เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาได้เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ต่อมาได้ลาออกเนื่องจากเห็นว่าเรียนไปไม่เกิดประโยชน์พอดีกับที่ได้ทุนไปดูงานต่างประเทศด้วย จึงออกมาทำงานอย่างเดียวโดยเป็นลูกจ้างรายวันในตำแหน่งก๊วให้กับโรงแรมชั้นนำหลายแห่ง ถูกปลดออกจากโรงแรมดุสิตธานี เพราะไปจัดตั้งสมาคมคนงานในโรงแรมจีน เขาหวังจะได้เห็นคนงานกรรมกรคุมอำนาจ

ทางการเมืองไว้ได้ จึงเริ่มออกมาเคลื่อนไหวเป็นแกนนำในการประท้วงของกรรมกรนับแต่ปีพ.ศ. 2516 แต่กระแสการคัดค้านความคิดสังคมนิยมจากฝ่ายตรงข้ามมีมากจนทำให้เขาต้องยอมเป็นฝ่ายหลีกทาง โดยเดินทางไปฝรั่งเศส ก่อนจะย้อนกลับมาเข้าป่าเมืองไทยในปี พ.ศ. 2518 ปัจจุบันเป็นสมาชิกวุฒิสภา และเจ้าของร้านอาหาร (สัมภาษณ์ 24 กุมภาพันธ์ 2538)

ผู้นำกรรมกรหญิง

ชอเกียง แซ่ฉั่ว อายุ 44 ปี ชาวอำเภอยานนาวา กรุงเทพฯ เนื่องจากเกิดในครอบครัวคนจีนที่มีพี่น้องหลายคนจึงต้องช่วยที่บ้านทำงานตั้งแต่ยังเล็ก โดยทำงานเย็บเสื้อสำเร็จรูปแถวตลาดโบ๊เบ๊ ก่อนจะมาสมัครทำงานในโรงงานฮาร์วในปีพ.ศ.2515 เพราะอยู่ใกล้บ้านมากกว่า ไปมาสะดวก และประหยัดค่าใช้จ่าย แม้จะไม่ได้จบการศึกษาระดับใดเลย เพราะสนใจทำงานหาเงินช่วยทางบ้านมากกว่า แต่อาศัยที่เป็นคนมีความจำดี และช่างคิด จึงกลายเป็นตัวตั้งตัวตีในการหยุดงานประท้วงของกรรมกรหญิงโรงงานฮาร์วจนถูกนายจ้างให้ออกจากงาน และกลายเป็นที่รู้จักอย่างดีในกลุ่มผู้สนใจเรื่องกรรมกรในเวลาต่อมา ปัจจุบันกลายเป็นเจ้าของกิจการตัดเย็บเสื้อกางเกงสำเร็จรูปแทนการเป็นลูกจ้างอย่างแต่ก่อน โดยอาศัยประสบการณ์เดิม (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2538)

นิยม ชันโท อายุ 43 ปี ชาวอำเภอเดียวกับนางชอเกียง เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนแถวบ้านได้ออกมาช่วยที่บ้านทำงาน โดยเข้าทำงานในโรงงานแถวตรอกจันทน์ แห่งแรกเป็นโรงงานผลิตถ่านไฟฉาย แล้วจึงมาเข้าทำงานที่โรงงานฮาร์ว ในปีพ.ศ. 2515 มีความสนใจเรื่องความเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นทุนเดิมจึงได้เข้าร่วมกับกรรมกรในโรงงานเดียวกันหยุดงานประท้วงนายจ้าง ปัจจุบันประกอบกิจการส่วนตัว (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2538)

กรรมกรชาย

ปาน ชมแสง ชาวอำเภอรามบุรีบูรณะ กรุงเทพฯ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เข้าทำงานในโรงงานทอผ้าล็กก็เทกซ์ไทล์ตั้งแต่เมื่อเริ่มตั้งโรงงานใหม่ๆในปีพ.ศ.2504 แทนการทำสวนที่บ้าน เพราะน้ำในสวนเน่า และอยากทดลองทำงานในโรงงาน รายได้ดีกว่าทำสวนด้วย เข้าทำงานในตำแหน่งช่างเครื่องแผนกปั่นด้าย เคยเปลี่ยนงานไปทำที่โรงงานอื่นแต่ต้องกลับมาทำที่เดิมเพราะค่าจ้างที่ล็กก็เทกซ์ดีกว่าและไม่ต้องอดนอนเข้าเวรกะดึกด้วย เคยเข้าร่วมประท้วงกับเพื่อนกรรมกรในโรงงาน เกษียณเมื่อปี พ.ศ. 2530 ปัจจุบันอยู่บ้านมีรายได้จากค่าเช่า (สัมภาษณ์ 8 พฤษภาคม 2537)

กรรมกรหญิง

ละเอียด ลากอุทัยกาล อายุ 52 ปี ชาวอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนแถวบ้าน แล้วเข้าทำงานในโรงงานทอผ้าเมื่อปี พ.ศ. 2508 แทนการทำสวนที่บ้าน บอกว่าเพราะทำงานในโรงงานทอผ้าง่ายกว่า และมีพี่น้องหลายคน ต้องออกมาช่วยครอบครัวทำงาน มีประสบการณ์ในการทำงานโรงงานทอผ้า 2 แห่งก่อนจะลาออกมาประกอบกิจการส่วนตัวในปีพ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบัน แต่ไม่มีประสบการณ์ในการร่วมประท้วง เพราะลาออกก่อนที่ทางโรงงานจะมีการประท้วง (สัมภาษณ์ 24 กุมภาพันธ์ 2538)

วรรณฯ สวัสดิ์ศิริ ชาวอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จบการศึกษาระดับประถมที่โรงเรียนแถวบ้านก่อนจะถูกส่งมาทำงานในกรุงเทพฯ เพื่อช่วยเหลือครอบครัว แต่สนใจศึกษาด้วยตนเองมาตลอดจนความรู้เกินระดับประถมไปนานแล้ว เปลี่ยนงานมานับครั้งไม่ถ้วน ตั้งแต่เป็นคนเลี้ยงเด็ก ทำงานในบ้านฝรั่ง ขายกับข้าว โรงงานทำแก้ว โรงงานเย็บเสื้อโหล ท้ายที่สุดอาชีพปัจจุบันเป็นนักเขียนเรื่องสั้นและเรื่องแปล โดยข้อมูลส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์การทำงานนานาชนิดในอดีตในนามปากกา “ศรีดาวเรือง” เคยมีประสบการณ์หยุดงานประท้วงนายจ้างตอนทำที่โรงงานทำแก้ว และร่วมฟังอภิปรายเมื่อมีการชุมนุมของกรรมกรหญิงโรงงานสแตนคาร์ดการ์เมนต์ประท้วงด้วย ประทับใจ

ถึงขนาดจะยุให้น้องสาวซึ่งทำงานโรงงานทอผ้าหยุดงานตามอย่างบ้าง (สัมภาษณ์ 29 ตุลาคม 2536)

สมหมาย กลัสนิมิ อายุ 48 ปี ชาวอำเภอรังสิต จังหวัดปทุมธานี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดแถวบ้านก่อนจะเข้ามาทำงานในโรงงานทอผ้าช่วงก่อนปี พ.ศ. 2510 เนื่องจากมีพี่น้องหลายคน พ่อแม่ไม่มีเงินส่งเสีย เข้าทำงานครั้งแรกในโรงงานทอผ้าแห่งหนึ่งแถวคอนเมือง ต่อมาลาออก เข้าทำงานที่โรงงานไทยคูราโบ เพราะใกล้บ้านมากกว่า เดินทางสะดวก ทำอยู่แผนกปั่นด้ายจนเกษียณเมื่ออายุ 45 ปี เคยร่วมชุมนุมนัดหยุดงานกับเพื่อน ๆ ในโรงงานเดียวกันด้วย แต่เป็นฝ่ายสันตนาการ ร้องรำทำเพลงมากกว่า ปัจจุบันอยู่บ้านเลี้ยงหลาน ช่วยงานบุญแล้วแต่จะมีคนบอก เจ้าตัวบอกว่าอยากทำมานานแล้ว (สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2536)



ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย